

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. V. Accidentia in Eucharistia eadem patiuntur, quæ antea.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

CONCLUSIO V.

Accidentia in Eucharistia eadem, patiuntur, quae antea.

51. E Nimverò moventur localiter, calefiunt, frigeant, dividuntur, condensantur, augentur, remittuntur &c. Quid miraris? An non credis, quia Deus hæc omnia operari potest ad occultandum mysterium? Scio quia credis; ast dubitas, an de facto non fiant ab agente naturali.

Profectò admissò semel, cum communiore sententia, subiecto communi & immediato accidentium, puta quantitate, motus localis, & omnis alteratio secundum intensiorem & remissionem; immo secundum inceptionem & delitionem, nullam patiuntur difficultatem: quoniam sicuti Ubi, quod est terminus latitudinis, & qualitas sensibilis, quæ est terminus alterationis, naturaliter existunt in Eucharistia in suo proximo subiecto, scilicet in quantitate; ita & motus ad prædictos terminos, nimirum ad Ubi, & ad qualitatem sensibilem, poterunt naturaliter fieri circa hoc Sacramentum.

At verò divisio, & unio specierum, augmentatio, rarefactio, & condensatio, cum sint mutationes secundum quantitatem, quæ hic caret omni subiecto, quomodo fient ab agente naturali, sive à causa secunda, quæ supponit subiectum?

Pro responsione, Notò, quòd in Eucharistia manente potest intelligi duplex mutatio secundum quantitatem; una secundum quantitatem primò, ut divisio & augmentatio, seu appositio; altera secundum quantitatem concomitantem, id est, secundum qualitatem, quam concomitator variatio secundum quantitatem, qualis est rarefactio & condensatio. Et de utraque videtur dubium, inquit Scotus 4. dist. 12. qu. 4. nu. 20. à quo scilicet agente fiat, an à sola causa prima, an verò etiam à causa secunda.

Tenendo autem communem opinionem, videlicet per rarefactionem acquiri novam quantitatem, valde propendet in sententiam, quæ docet illam non fieri à causa secunda, sed immediatè à solo Deo, quod ibidem nu. 21. probat dupliciter; Primò: Quia quod immediatè conservatur à Deo, non potest corrumpi ab agente creato. . . . quia nulla causa creata potest habere virtutem altivam præminentem virtuti cause conservantis ista in isto esse; sed quantitas hæc habet esse supernaturale, vel immediatè à causa supernaturali conservante: ergo &c.

Probat secundò; Quantitas in subiecto non corrumpitur per contrarium: ergo non nisi per defectum subiecti, vel alicuius necessario consequentis ad ipsum, sed non potest hic corrumpi per defectum

subiecti, quia est hic sine subiecto; nec secundo modo, quia nullum aliud accidens, quod sibi inest necessario, consequitur ipsam.

Prosequitur: Si ergo quæras à qua causa inducitur quantitas nova? Resp. à solo Deo immediatè; nec tamen novo miraculo: quia eà voluntate, quæ disposuit Eucharistiam esse in Ecclesia, disposuit, quòd circa illas species, præsentè activo naturali, causaret talem transmutationem, qualem in substantiis conversis causaret agens naturale, & hoc ne meritum fidei evanesceret, si videremus species intransmutabiles.

Porro contra improbantem illam opinionem continuò attextit: Hæc via non potest improbari per sensum, quia salvat omnia, quæ apparent sensui. Nec per rationem, quia si arguas, quòd auferat agenti naturali suam propriam actionem; Respondeo, non auferit eam, quæ potest sibi competere, scilicet ut transmutet subiectum præsens à forma in formam: sed negat sibi illam, quæ non potest sibi competere, scilicet transmutare, & non aliquid subiectum, id est, creare.

Ratio itaque fundamentalis; quia quantitas illa nova totalis vel partialis in rarefactione deberet produci per creationem, & quantitas antiqua in condensatione destrui per annihilationem; cum quantitas producta vel destructa supponatur fore extra omne subiectum: jam autem tam creatio, quàm annihilatio est actio propria causæ primæ.

Hinc si præexistens quantitas in rarefactione tantum extendatur, ut aliqui volunt, & in condensatione contrahatur, aut novus tantum aliquis modus in rarefactione accedat, & in condensatione pereat, haud dubium quin causa secunda illum motum operetur in Eucharistia: satis enim patet non intervenire creationem aut annihilationem, cum modus iste subiectetur in quantitate præexistente.

Idem adhuc claritè cernitur, si (quod est valde verosimile) rarefactio fiat per intromissionem corpusculorum intrà poros rei rarefactæ, & condensatio per eorumdem expulsionem.

Dixi signanter, Scotum in priorem sententiam valde propendere; quia existimo, quòd non omnino assertivè eam doceat: nam utitur ly Videtur, dicens nu. 21. in principio: Sed quid tenendo opinionem communem, quòd ibi sit quantitas sine subiecto, vel tota nova, vel non nova, non curò, poteritne hoc esse ab agente creato? Videtur quòd non.

Et n. 23. sic loquitur: Breviter ergo quantum ad istum articulum, vel oportet tenere opinionem primam, quòd quantitas nullo modo est alià actione agentis creati, vel oportet dicere, quòd agens creatum possit agere sine passio, in quod agat. Sed primum apparet aliquibus improbabile; secundum potest declarari aliquantè, scilicet quòd agens creatum non requirat passum, nec aliquid supplens vicem passu, utique in ratione recipientis formam.

Circa species Deus decrevit facere, quòdquid fieret, si adesset panis.

Scotus.

§ 3. Ratio fundamentalis: quia nova quantitas deberet creari; creatio autem est actio propria soli Deo. Si præexistens quantitas in rarefactione tantum extendatur, & in condensatione contrahatur.

potest rarefactio fieri à causa secunda.

§ 4. Scotus non omnino assertivè docet, sicut rarefactionem à solo Deo.

Deus supplet vicem subjecti in comparatione ad agens creatum.

Scotus.

Alioquin in ratione cause extrinsecæ, diceretur, secundum Doctorem nostrum ibidem n. 24. quod primum agens, scilicet Deus, supplet vicem subjecti in comparatione ad agens creatum. Quod probatur, quia sicut potest supplere vicem subjecti, quantum ad esse quietum respectu accidentis; ita potest vicem subjecti supplere respectu agentis, quantum ad fieri effectus. Probatio, magis videtur requiri causa ad effectum, quam ad aliam causam ad causandum: subiectum autem respectu accidentis habet rationem cause extrinsecæ; sed respectu agentis & causantis habet rationem concausa tantum: ergo &c.

Quod per causam intelligat extrinsecam, aperte indicat his verbis ibidem: Et in proposito licet non sit subiectum in se, Deus tamen supplet vicem subjecti, id est, causalitatem extrinsecam, quæ competeret substantia si adesset, & hoc in quantum illa causa extrinsecæ requiritur cum agente creato, ut concausa. Et hoc est possibile, sicut possibile est, quod Deus suppleat vicem eius causa respectu effectus creati: non enim magis dependet causa à concausa, quam effectus causatus ab utraque causa.

55.

Possibilitas est ostensa, nec de ea ambigo; an autem de facto ita fiat, incertum: primo; quia incertum, an rarefactio fiat per productionem novæ quantitatis totalis, vel partialis: secundo; quia sicut Deus se solo conservat quantitatem Eucharisticam extra omne subiectum, sic etiam indubie potest se solo eam efficere. Interim tamen cum natura dignificanda sit, quantum fieri potest, eligo causam secundam naturali suâ virtute activâ novam quantitatem separatam producere, & quantitati sacramentali annexere. Cur enim causa prima se sola velit agere; quando est præsens causa secunda, in quam effectus potest referri?

Videtur dicendum, causam secundam naturam suam virtute activâ novam quantitatem separatam producere.

Obiectio ex Scoto.

Respondes; quia non potest referri in causam secundam sine novo miraculo: Scotus supra n. 24. Agens causatum, si requirit passum, ut concausam, & hoc in ratione recipientis formam; ergo non potest agere sine tali passo, sine novo miraculo, & ita erit novum miraculum, quod agat, posito aliquo tali quod suppleat vicem subjecti; sed in actione miraculosa agens creatum non agit totum ex se: ergo oportet redire in hoc, quod illa actio non sit ab agente creato.

56.

Hæc est ultima obiectio Scoti contra secundam opinionem, quam reliquit insolutam, ut proinde nihil videatur hic desinire.

Agens naturale potest agere extra subiectum mediante suppletionem causæ primæ abique novo miraculo.

In Reportatis verò (Colonie impressis) 4. dist. 12. q. 5. magis assertive procedit, dicens n. 10. Sicut igitur in esse quieto potest Deus supplere illam partem compositi, quæ præsupponitur actioni agentis naturalis, ita potest supplere in toto motu. Ideo dico, quod in omni tali actione Deus supplet rationem subjecti: & potest agens naturale tunc, mediante illâ suppletionem tantum, producere formam. Ubi nota ly Tantum, quod videtur excludere novum miraculum.

Nonne cæcus miraculose illuminatus, de-

inceps naturaliter videt? Nemo dubitat. Ut quid ergo novum miraculum, ut causa secunda agat mediante illâ suppletionem?

Quæris quid sit illa suppletio? Vide Conclusionem tertiam, & festine cognosces, quod non sit aliud, quam sublatio sive suspensio limitationis causæ secundæ, quâ limitata est ad agendum ex subiecto. Itaque non est necesse, ut Deus novo concursu seu actione suppleat vicem subjecti, neque ut accidenti extra subiectum producendo à causa secunda det aliquem novum modum positivum subeuntem munus subjecti; sed dumtaxat requiritur, ut suâ voluntate hic & nunc mutet illum ordinariam naturæ legem, quâ decrevit non concurrere cum causa secunda, nisi ad actionem ex subiecto.

Et hæc certè est tota ratio, ut supra indicavi Conclusionem tertiam, quare agens creatum non possit creare, nimirum extrinsecæ eius limitatio seu restrictio ad extrinsecam conditionem physicam subjecti; minimè verò defectus intrinsecæ activitatis: siquidem effectus aliqui per creationem producibiles, de facto producuntur à causis secundis quoad totam perfectionem, modumque positivum, quem sibi vendicarent, si essent terminus creationis; sunt quippe ejusdem intrinsecæ rationis, non modo specificæ, sed etiam individualis: item quia materia, ut dixi Conclusionem tertiam, non habet veram causalitatem respectu formarum, quas causæ secundæ modò producunt dependenter ab illa.

Hinc licet sensuum experientia sufficiat ad iudicandum, non posse agentia, saltem corpora, aliquid agere independenter à materia seu subiecto; non tamen inde constat, hanc impotentiam esse ab intrinseco, sed magis putandum provenire ab extrinseco, id est, à voluntate seu lege primæ causæ provenire.

Unde illud principium; Quod causa secunda censetur non posse, quod eam facere nunquam experti sumus, per se non sufficit ad æstimandam intrinsecam eius virtutem; sed tum demum, si entitas effectus sit perfectior, vel saltem alterius specificæ rationis, quàm sit illa res, de cuius virtute iudicium fertur: quod non habet locum in effectibus creationis. Ita Smising in manuscriptis, quæ penes me habeo Tract. 1. de Deo Creatore disp. 1. q. 4. n. 212.

Qui Auctor ibidem n. 209. docet ex simili lege extrinsecæ Dei (suppositâ quâdam congruentiâ ex natura rei) & non ex defectu intrinsecæ virtutis provenire, quod agentia quædam creata requirant immediatam passi proprietatem, quædam verò etiam primò agere possint in remotum, tamen non in quantumvis remotum, sed intâ certam activitatis spheram; quod nullâ causâ secundæ possint vacuum inducere, quod non possit quidpiam se movere ab extremo in extremum distans.

distant, nisi transeundo per medium, & similia; quod enim ista non superent intrinsicam virtutem agentis creati, patet: nam effectus, qui fieret in passo quantumvis remoto, non esset majoris perfectionis, vel alterius rationis specificæ, vel individualis, quam sit modò; at modò non excedit virtutem causa secunda: ergo neque illo casu excederet.

Item non minùs suppetit intrinseca virtus Angelo, vel etiam vento, aut alteri corpori ad repellendum aërem, ne succedat in hunc locum, quam ad expellendum aërem qui præoccupat; non enim aër repellendus plùs habet ponderis, quo impellatur ad succedendum, quam aër expellendus habet ponderis ad resistendum ne expellatur: eò vel maxime, quòd corporibus nulla insit virtus, quâ moveantur ad vacuum impediendum; sed ab Auctore naturæ contra intrinsecam virtutem motivam (qua tamquam naturaliter motiva, nata est semper movere eodem modo) jam sursum, jam deorsum impellantur ad vacuum præpediendum: seclusa ergo voluntate Auctoris, quâ res sic gubernare decrevit, non solum posset causa secunda vacuum inducere, sed etiam ex natura rei necessariò induceret, movendo aliquod corpus ex aliquo loco.

Rursus presentia localis, quam quidpiam habere potest in extremis distantibus, non erit alterius perfectionis, vel rationis, si immediatè acquiratur, quam si transeundo per medium; nec enim pender à mediis presentis, ut patet: cur ergo deest moventi intrinseca virtus ad movendum ab extremo in extremum distans non movendo per medium, si potest movere ad illud transeundo per medium? Quare non posse agere primò in quantumvis remotum, non posse vacuum inducere, non posse moveri ab extremo in extremum, nisi transeundo per medium, ac similes agendi modi non habent fundamentum in defectu intrinsece virtutis causarum secundarum; sed in lege ordinata ab Auctore naturæ.

Hæc fusius præter solitum morem, ne fortè aliquibus adeò mirabile appareat, si dixerò, consequenter ad Conclusionem primam, de facto creaturam disponere qualitates Eucharisticas ad corruptionem, intendendo, remittendo &c. extra omne prorsus subjectum, vocetur creatio propriè & strictè dicta, parùm refert.

Nonne species sacramentales conjiciuntur in ignem, ut ab igne decenter corrumpantur? Ergo sensus fidelium est, ignem verè agere in illas species. Similiter si sumeretur magna quantitas vini consecrati, haud dubium quin virtus activa stomachi ex consumptione specierum fatigaretur: igitur agit in illas species, non solum suppositâ quantitate distinctâ, quæ sit immediatum subjectum cæterorum accidentium; sed etiam illâ sepositâ.

Nonne eadem virtus physica in igne, & ea-

dem applicatio? Cur ergo negabimus eundem effectum secuturum, eundem, inquam, in perfectione, in ratione specifica & individuali? Quia, inquis, licet ignis habeat virtutem producendi calorem; equidem non in Angelo, vel in glacie.

Resp. primò, Angelum, & glaciem esse objecta omnino incapacia istius qualitatis; hæc autem, tamen non sit aliquod subjectum recipiens, at tamen non est etiam subjectum incapax, in quo debeat talis qualitas produci.

Respondeo secundò; fortè etiam Angelum posse calefieri ab igne, si Deus velit suspendere suum decretum, quò voluit non concurrere cum igne ad productionem caloris, nisi in subjecto corporeo.

Contrà; nullum subjectum æquivaleret subjecto incapaci, quomodo enim qualitas potest intendi vel remitti, nisi in subjecto? Quomodo frigus v. g. hostiæ formaliter expelletur à calore ibi producto, si non habeant subjectum commune à quo expellatur?

Resp. de facto quidem secundum legem Dei ordinariam, quam solam antiqui Philosophi considerarunt, intensio & remissio, prout etiam pugna vel contrarietas in qualitatibus; connotant aliquod subjectum commune; & quid mirum, cum sint accidentia, quæ intenduntur & remittuntur, ac se mutuo expellunt? Verum tamen sicuti eo non obstante, suspensâ illâ lege ordinariâ, accidentia in Eucharistia probabiliter existunt extra omne subjectum; ita etiam intendi possunt extra omne subjectum per connaturalem plurium partium ejusdem qualitatis inter se unionem, vi cujus eidem inesse possunt cum mutua penetratione, tamen de facto nulli insint, Deo in lege sua ordinaria dispensante.

Quòd si nova pars qualitatis produci possit extra omne subjectum, & uniri præexistenti, quidni & præexistens perdere suam unionem, & corrumpi? Quidni totus calor possit interire ad productionem frigoris in eodem loco, Deo subtrahente concursum suum conservativum calori, propter impossibilitatem naturalem istarum qualitatum? Certè non video quid possit obstar, semel admissò, creaturam posse creare, & de facto creare ad occultandum mysterium mysteriorum.

Dixi superiùs, Vocetur creatio strictè dicta, parùm refert; quia parùm curandum de nomine, quando constat de re: negant quidem plurimi Patres creaturam posse creare; sed intelligendi veniunt de potentia creaturæ ex hypothese legis ordinariæ agendi dependenter à subjecto.

Smising in manuscripto de hoc Sacramento disp. 5. q. 3. concl. 2. tamquã probabilius admittit, creaturam dispensante Deo posse producere, & de facto producere (si rarefactio aliter fieri nequeat) virtute naturali novam quantitatem separatam,

An ignis possit producere calorem in Angelo aut glacie?

61. Objectio,

Responsio. De facto intensio & remissio, contrarietas in qualitatibus &c. connotant aliquod subjectum commune.

62. Quando Patres negant posse creaturam creare, commode sunt intelligendi.

Smising.

59. ut quib. sequantur repellere aërem ne succedat in hunc locum.

58. Impossibile creati prout ab extrinsecis.

60.

Et sensu fideliu colligitur ignem verè agere in speciebus Eucharisticis.

Smising.

An creatura virtute naturali possit producere novam quantitatem separata, eamque quantitatem sacramentali annectere?

Sententia affirmans probatur exemplo.

paratam, eamque quantitatem sacramentali annectere; negat tamen cum Scoto supra in Reportatis, illam additionem esse proprie & strictè dictam creationem; quia videlicet supponit aliquid totalis termini ad quem, nimirum illam quantitatem præexistentem, cui nova annectitur, & ita illa actio non merè procedit à nihilo; sed solum ex nihilo tamquam subiecto.

Quod autem talis actio non repugnet creaturæ, probat exemplo continuationis naturalis, & discontinuationis quantitatis sacramentalis separatim existentis: nam hæc divisio quantitatis proprie procedit ab ipsa quantitate, ut toto præsupposito, & non fit ex subiecto quantitatis; continuatio autem duarum quantitatum non fit ex aliquo subiecto quantitatis, sed ex duabus partibus integralibus præsuppositis. Ita ergo intelligi potest naturale agens aliquid agere ex aliquo ut parte termini totalis præsupposita, & non ut ex subiecto præsupposito.

63. Objectio.

Dices: illud exemplum non est ad rem; quia quando agens naturale discontinuat, vel continnat partes quantitatis sacramentalis, subiectum huius actionis proprie sunt ipsæ partes quantitatis; quia in ipsis destruuntur indivisibilia continuantia, & alia producuntur nova terminantia. Hæc ergo mutatio per se versatur circa indivisibilia quantitatis tamquam terminos productos, vel destructos; circa ipsam verò quantitatem, ut circa subiectum, ex cuius potentia prædicta indivisibilia educuntur.

Solutio.

Sed ex hac instantia magis confirmatur, quod diximus; quia reverà falsum est illa indivisibilia convenire quantitati ut subiecto, sed sunt hæc extra subiectum, sicut ipsa quantitas. Probatur; tum quia indivisibili entitati non respondet subiectum divisibile; quantitas est divisibilis, illi verò termini sunt entitates indivisibiles: ergo illis pro subiecto non respondet quantitas.

Indivisibili entitati non respondet subiectum divisibile.

Indivisibilia quantitatis recipiuntur in indivisibilibus substantiis.

Tum etiam; quia quando quantitas erat in substantia, non erat ipsa subiectum horum indivisibilium: sed sicut partes quantitatis recipiuntur in partibus substantiæ, ita indivisibilia quantitatis in indivisibilibus substantiis; hoc enim postulat mutua proportio inter receptivum & receptibile. Itaque indivisibilia quantitatis sacramentalis hæc sunt tam extra subiectum, quam ipsa quantitas.

Cum ergo agens naturale producat indivisibilia quantitatis sacramentalis continuantia, vel terminantia, illa non producit ex quantitate, ut ex subiecto, sed præcisè ut ex parte seu entitate præsupposita. Similiter ergo poterit producere novam quantitatem, eamque quantitatem sacramentali continuare, quamvis illam non producat ex subiecto, sed ex parte præsupposita. Hactenus Smising. An conformiter Scoto in primo scripto 4. dist. 12. q. 4.

poterit quisque facillè judicare ex his, quæ subijcio ex n. 25. & 26.

De divisione quantitatis dico, quod non est proprie mutatio aliqua eiusdem subiecti, sed tantum est reductio partium in actu, quæ prius erant in potentia in toto, hoc est, indistinctè; reductio inquam, ad actum distinctum, quia prius erant in toto continue, & ita quodammodo unam, & postea extra totum continue.

Inquirens autem subiectum in hac mutatione tali quali, Respondet: Ipsa partes manentes secundum eandem entitatem positivam (licet non cum illa præcisione, quam intelligimus, dicentes partem esse in actu) possunt poni subiectum: quia secundum eandem entitatem positivam erant in toto, & postea extra totum; sed in toto habuerunt continuationem, quæ prohibuit illam actualitatem includentem præcisionem: extra totum autem habent eam &c.

Similiter loquitur de appositione: Dico quod possibile est aliquid quantum isti apponi, & ei continuari, & hoc nullo subiecto manente eodem, nisi forte istis partibus continuatis, ut prædictum est in divisione, & sic quantitas erit eadem, non solum identitate communitatis; sed etiam eadem identitate positivâ, quæ præcedit continuitatem, quæ scilicet est in hac, & similiter in illa, siue continuentur, siue discontinuentur. Et hæc difficultas communis est unicuique unioni, siue divisioni. Si enim vel divisio, vel unio est transmutatio, & queris eius subiectum; nihil commune manet nisi entitates partium divisarum; vel unitarum: & illa entitas, quando est unio facta, habet aliquid, quo caret, quando est divisio, scilicet habitudinem unitorum, vel continuationem eorum, loquendo de quantis: & ita illa transmutatio universaliter in divisione est privativa, in continuatione verò positiva.

Et si arguis, si aliquid quantum apponitur isti, & fiat isti speciei continuum: ergo est idem terminus amborum; aut ergo ille terminus est in subiecto, aut sine subiecto. Responsum quære.

Quæsi responsionem, & judicet Benignus Lector an invenerim. Respondeo ergo terminum illum communem (si aliquis detur distinctus à partibus) non esse extra subiectum proximum, quia immediatè subiectatur in ipsis partibus, quas copulat, & à quibus intime dependet; sicut communiter omnis unio est in partibus unitis, quibus tribuit primò suum effectum formalem, vel in altera parte juxta naturam & conditionem unionis.

Et hoc est quod dicit Doctor in littera n. 25. Ita quod partes transmutantur à forma, id est, unione, ad privationem, quando separantur. Cum ergo motus contrarius respiciat idem subiectum, sequitur in continuatione partes transmutari à privatione ad formam, quæ est unio, siue ipsa resultet ex natura partium in materia liquida coëuntium (quod

(quod verius est) sive sit per actionem agentis extrinseci applicantis.

Illi ergo unio habeat utramque partem pro subiecto, quia secundum se totam communicatur utrique parti, cum sit terminus indivisibilis & communis; neque major ratio invenitur cur sit in una parte, quam in altera, cum sint ejusdem speciei & non per modum potentiae & actus, aut eorum, quae sibi invicem intrinsecè communicantur, sicuti materia & forma.

Dices; ergo terminus communis v. g. punctum habeat duo subiecta prima. Resp. inadæquata, Concedo; adæquata, Nego. Subiectum ergo adæquatum termini communis sunt partes simul sumptæ; quia terminus ille in ratione formæ, in quantum dat actum seu effectum suum formalem; est illimitatus respectivè ad unam partem & alteram, cui secundum se totam communicatur ex natura sua, non secus ac anima rationalis pluribus partibus corporis: quia, ut dixi, effectus ejus est unire per modum termini communis, qui secundum se totum, utpote indivisibilis, communicatur singulis partibus; subiectum verò partium remotè tantum respicit: & ideo quando communicatur quantitati separatae, non est in suo subiecto remoto, quod est substantia; quando autem communicatur quantitati conjunctæ, non aliter est in subiecto remoto, hoc est, in substantia, quam mediante subiecto proximo.

Eodem modo philosophandum est de pluribus indivisibilibus continuantibus, quæ aliqui ponunt; similiter de indivisibilibus terminantibus, videlicet proximè subiectari in ipsis partibus, quas copulant vel terminant, remotè autem in substantia, in qua proximè subiectantur ista partes.

Ex quibus omnibus deducitur, divisionem quantitatis separatae, ejusdemque continuationem cum quantitate conjuncta, non excedere vires agentis naturalis, etiam non sublatâ limitatione, quâ limitatum est ad agendum ex subiecto: satis enim intimè dependent indivisibilia à partibus quantitatis, ut propterea non censentur præexistentia annihilari, vel noviter ex ipsis partibus quantitatis resultantia creati, nequidem creatione latè dictâ.

Contrarium docet Smising supra, dicens per naturam fieri non posse, ut duæ quantitates partiumcumque substantiarum specie vel numero distinctarum continuentur, nisi sint in eodem subiecto totali & continuo entitativè, ut experientia, inquit, manifestum est: non enim quantitas alimenti continuatur quantitati viventis, nisi priùs naturâ, ipsa materia alimenti fuerit entitativè continuata materiae viventis, neque quantitates ligni & lapidis &c.

Esto: ergo similiter quantitas vini, quod miscetur speciebus consecratis, illis non continuabitur. Resp. Negando Consequentiam, Disparitatem do; quia vinum est materia fluida &

miscibilis, in qua ex natura partium coëuntium, maximè si sint ejusdem speciei, statim resultat terminus communis, tam inter quantitates, quam ipsas entitates, ut experientiâ manifestum est; non enim aliud requiritur, ut plures partes aquæ continuæ fiant, quam earum mixtio. Nùm etiam continui fient plures lapides, quia juxta se mutuo collocantur? Absit, sed contigui tantum. Cur istud, nisi quia hoc est hoc, & illud est illud? Miscantur ergo diversæ numero species vini consecratae, quidni naturaliter continuentur?

Dices; quia quantitas consequitur substantiam materialem, tamquam proprietas ei connaturalis: ergo priùs naturâ est substantiam esse unam, quam quantitatem esse unam.

Resp. stante lege Dei ordinariâ, quâ decrevit quantitatem non conservare extra substantiam, Concedo; ex hypothesi, quòd de facto quantitatem conservet extra subiectum, Nego Consequentiam: siquidem continuatio tam immediatè sequitur mixtionem quantitatum, quam substantiarum; quia tamen de facto juxta legem ordinatam, non priùs miscentur quantitates, quam substantiæ, immo è converso priùs substantiæ, quam quantitates, cum substantia tamquam subiectum sit naturâ prior quantitate; ideo de facto verum est priùs naturâ substantiam esse unam, quam quantitatem. Itaque miscetur vinum non consecratum speciebus consecratis, dico consequenter, quòd quantitas illius vini naturaliter continuabitur speciebus consecratis.

Contrâ: Quantitas recipitur in substantia materiali; omne autem receptibile ad modum recipientis recipitur. Unde sicut ob hanc rationem fieri nequit, ut quantitas naturaliter recipiatur nisi in subiecto extenso entitativè, ut ita partes quantitatis recipiantur in partibus substantiæ, & indivisibilia quantitatis in indivisibilibus substantiæ; ita ob eandem rationem fieri non potest, ut una quantitas continua recipiatur, nisi in uno subiecto totali & continuo.

Transleat totum quando una quantitas continua recipitur in aliquo subiecto: at in casu nostro una quantitas continua in nullo recipitur subiecto; quid ergo mirum si non recipiatur in uno subiecto totali & continuo?

Ad id quod supra n. 63. dictum fuit ex Smising: Indivisibili entitati non responderet subiectum divisibile. Resp. ex Scoto 2. dist. 2. q. 9. n. 36. *Sphæra super planum mota describit in plano lineam; & tamen non tangit nisi in puncto: ergo illud punctum pertransit totam lineam; & tamen non propter hoc tota linea illa, quæ sic pertransitur à puncto, componitur ex punctis.* Si indivisibile pertransit divisibile, quidni & in illo possit subiectari?

Ad aliud ibidem respondeo; quando quantitas erat in substantia, partes substantiæ, à quibus intimè dependebant indivisibilia substantiæ, erant subiecta proxima partium quantitatis, à quibus similiter intimè dependebant indivisibi-

Non aliud requiritur ut plures partes aquæ continuæ fiant, quam earum mixtio.

68. Objectio.

Solvitur.

Continuatio tam immediatè sequitur mixtionem quantitatum, quam substantiarum.

Objectio.

Solvitur.

69.

Indivisibili entitati non responderet subiectum divisibile.

Indivisi-
bilia quanti-
tatis per
divisionem
specierum
consecratorum
produ-
cuntur ex-
tra subje-
ctum remo-
tum; secus
proximum.

lia quantitatis, & per consequens subiecta remota ipsorum indivisibilia; neque aliud postulat mutua proportio inter receptivum & receptibile.

Itaque indivisibilia quantitatis per divisionem specierum consecratarum producuntur extra subiectum remotum, secus extra subiectum proximum; pars autem quantitatis per rarefactionem specierum extra omne subiectum tam proximum, quam remotum; & ideo divisio est naturalis etiam in modo: rarefactio verò, si fieri debeat per productionem novae quantitatis, supernaturalis, saltem in modo.

Atque ex his sit finis hujus Conclusionis; sic tamen, ut quod dixi, creaturam posse creare, & de facto creare, cum res sit plane occulta & incerta, examinandum, corrigendumque Doctore offeram. De cetero experientia pervium est qualitates sacramentales tandem desinere esse, sive per corruptionem, sive per annihilationem, secundum diversas sententias, prout subiectantur in quantitate, vel non subiectantur. Quæritur autem quando sub eis desinat esse Corpus Christi? Resp. breviter:

CONCLUSIO VI.

Tamdiu sub speciebus Eucharisticis manet Christus, quamdiu mansisset substantia panis & vini.

70.
Prima sen-
tentia de
permanen-
tia Corporis
& Sanguinis
sub specie-
bus sacra-
mentalibus.

DE permanentia Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus sacramentalibus varia olim fuerunt opiniones. Duas principales refero ex Sancto Bonaventura Doctore Seraphico 4. dist. 13. art. 2. q. 1. *Quidam*, inquit, *dicunt, quod Corpus Christi continetur in illis speciebus inseparabiliter, quamdiu sunt sacramentum. Sacramentum autem sunt per naturam panis, & per naturam Consecrationis verbi: & ideo cum Consecratio non dimittat hostiam, quamdiu salva est forma panis, tamdiu Sacramentum est, quamdiu forma panis salva est: & ideo cum Sacramentum sit contentivum veri Corporis secundum quod Sacramentum: tamdiu continet, quamdiu salva est species panis in modica parte. Et isti dicunt quod ubicumque ponantur species sive in loco mundo, sive immundo, sive in ventre muris, sive in alio loco, dicunt quod ibi est Corpus Christi.* Hæc erat prima opinio sub S. Bonaventuræ sæculo, hodie autem est doctrina certa, & proinde in omnibus scholis recepta.

eamque certa,

Eam tradidit Scotus 4. dist. 12. q. 6. n. 13. dicens: *Quæ autem transmutatio possit fieri manente Eucharistia, patet; quia qualibet alteratio, per quam non inducitur aliquid impossibile panis, si maneret &c.* Per oppositum autem transmutatio corruptiva secundum qualitatem secundum gradum illum, secundum quem non posset stare cum pane, si maneret: & hoc licet quantitas omnino maneat eadem: talis autem non potest fieri manente Eucharistia, vel saltem non fit de facto.

71.

Prosequitur Divus Bonaventura supra: Et

quia hoc videtur Corpori Domini derogare, & Sacramento: dicunt quod hoc potius est in laudem utriusque. Nam Corpus Christi non patitur vitari aliquam, cum sit glorificatum, & inquirari nullo modo possit Sacramento etiam laudatur, quod adeo est sacrum, & rei nobili conjunctum, quod non potest separari, vel auferri sibi contentia ab aliquo, dum salva est forma. Et quia ubicumque est Sacramentum, & species illa sunt sanctissimorum Symbolorum, in quibus Christus est; ubicumque est, nobiliter est.

Adjungit aliam objectionem: *Et si tu obicias, quod mis manducat; Respondent quod falsum est, quia nec sumere debet dici Corpus Christi, nec manducare: cum nullo modo ipsum attingat, nec per convenientiam in natura, nec per cognitionem quantulacumque, nec per dilectionem.* Hactenus Doctor Seraphicus pro illa sententia & nostra Conclusionem, quæ non indiget aliâ probatione.

Enimverò quamdiu manent species, manet signum practicum gratuiti Dei effectus: ergo & ipse effectus, qui est Corpus & Sanguis Christi, permanet; alioquin omnia forent incerta in hoc mysterio, cum nulla sit sufficiens ratio, quare manentibus incorruptis speciebus, potius hæc horâ contineant Corpus Christi, quam sequenti.

Contra: ratio est; quia hæc horâ species sunt ordinabiles ad usum humanum, aliâ non. *Christus*, inquit Divus Bonaventura supra, *non est sub illo Sacramento, nisi eatenus, quod ordinabile est ad usum humanum, scilicet ad manducationem: sed sicut mis videtur, & inhabile sacri, & ita Sacramentum esse desinit, & substantia panis redit.* Idem diceret de speciebus projectis in cloaca.

Unde hæc est secunda opinio principalis, cui tamquam communiori (suo tempore) honestiori (prout eam vocat) & rationabiliori Doctor Seraphicus adhaesit, secutus Magistrum, & Innocentium, quorum verba hæc transcribo, non ut doctrinam hanc probabilè velim aut defendendam aliis objeitam; quam hoc tempore prorsus improbabilem & periculosam existimo; sed ut ostendam sub Sancti Bonaventuræ sæculo probabilem fuisse, & gravissimos habuisse Patronos, & propterea Ecclesiam à graviori abstinuisse sub Gregorio XI. censurâ, quàm ut non predicaretur publicè propter scandalum periculum; quidquid Vasquez disp. 195. cap. 5. n. 50. perperam asserat fuisse damnatam, ut inferius ostendo.

Magister itaque 4. d. 13. in fine sic ait: *Illud etiam sane dic potest, quod à brutis animalibus Corpus Christi non sumitur, etsi videatur. Quid ergo sumitur, vel quid manducatur, Deus novit.* Hæc verba in eo sensu, quem statim retulimus, citant & intelligunt Alensis, D. Thomas, & D. Bonaventura, non in illo, quem vult Vasquez supra n. 48. nempe, ministerio Angelorum subrogari aliquid aliud loco specierum consecratarum, quo illudantur videntes, & putent Sacramentum à beatis devorari.

Sed